

Budapest legfrisebb könyvtárában

„Csak úgy tolonganak előtte, — alig birtam bejutni.“ Ha nem tudtam volna, miről van szó, rejtvény előtt álltam volna. Mert mi lehet az a pesti közintézmény, — ha csak nem mozi vagy hálékitalanok menhelye és ez esetben nem az — amelyre már itt a közönség és amely ezt ki is elégíti, mert „csak úgy tolonganak előtte.“ Eddig csak olyan intézményről tudtam, mely evvel ellentétben áll. Itt van pl. a rendőrség, de nincs rend, amit őrizhetne, itt van a népfürdő, de fürdő nép nincs . . . és ime, csoda történt: mindennek ellenére van Budapesten közönség, amely kapott egy a kedvére való intézményt, olyant, amelyre megérett, mert megostromolja, ugy, hogy alig lehet bejutni . . . a könyvtárba.

Mi lehet ennek a tüneménynek a megfejtése?

Ezen töprenkedem, mialatt a befurakodásra elszántan eljutok az Almásy-térre és megpillantom a kis fehér, egvedülálló épületet, de nem bírok a talány nyitjára jutni, mert hiszen tudtommal van már eddig is többféle könyvtár Pesten, tudományos is, meg népkönyvtár is, amely az említett népfürdő elhagyatott utain jár.

Más lehet itt az a vonzóerő, amely azt a csoportot kapuja elé húzta és ott tartja fogva, míg beljebb nem kerülhet. A csoport — kora délután van — csupa apró gyermekből áll. Az órré vált teremszolga nehezen tartja őket vissza és még nehezebben bír nekem — felnőtt számára még van most

bent hely — utat kieszközölni. De aztán végre mégis csak bent állok a meleg, kivilágított helyiségben. Szemben a könyvtár tisztjeinek munkája folyik, akik félkör alakú íróasztal mögül elégítik ki közönségüket. Ez áll gyermekekből és felnőttekből, akik a kissé kiflialakú teremnek a bal és jobb végén helyezkednek el. 30—35 kisgyermek ül szorosán egymás mellett a kis asztalkák körüli székecskéken, meg az alacsony padkákon, amelyeket farács szegélyez, emögött egy lépésnyire a fal mentén könyvespolc nyulik végig; az a kinesi, amelyért a kis helyre szorított gyerekcsoport oly áhítatos csendet képes megőrizni, hogy nem zavarja nesz a „nagyok“ — a butorzat térfogatát kivéve — ugyanilyenre tervezett olvasóhelyét. Hetvenen vagyunk most ebben a kicsi, a száz-négyszögméternyi teremben, csend van, halkan történik minden, csupán amikor a bekerített hely mögül szeretnék szólni a tőlem jobbra és balra elhelyezkedő képen, nyilik meg villámgyorsan szemben a kapu s mintha a szél hajította volna be, elénk perdül egy csillogó szemű kisleány-csokor. „Én a Nótás Katicát . . .“ „Psz!“ szól rá suttogva a mellettem álló fiatal nő, magarra huzott szemöldökkel, de gyöngéden mosolyog hozzája. A fővárosi könyvtár egy tanári okleveles tisztje, aki gondosan látja el a most már egész halkán tárgyvaló kisleányokat a „Nótás Katicával“, képekönnyvel, meséskönyvvel, a legfélénekbbnek juttatva legelőször helyet a kis padon, aki már olvas is és csak néha-néha tekint fel elmerült ragvógó szemmel abba a csillogó világba, melyet a fekete betű bontott ki előtte.

A csend, a tömeges kölcsönzésnek ez a gyorsnesztelen folyamata, két különböző elemből, apró-

ságokból és „nagyokból“ álló, kis helyiségbe szorított és mégis oly halk közönség annyira nem fér össze eddigi, pesti könyvtárakban szerzett tapasztalataimmal, hogy egy csomó kérdés tolszkzik fel bennem, amelyekre a következő magyarázatot nyertem.

A könyvtár elve az, hogy itt *mindenki* kap könyvet, aki megmossa a kezét. (E célból mosdó, alkalmatosságok is be vannak a kis épületbe szorítva.) Hogy ezt keresztül lehessen vinni, — nemcsak az itt helyben olvasók részére, hanem azoknak is, akik magukkal akarják vinni, — erre szolgál az előttem álló, szakaszokra osztott fiókban fekvő, különböző színű és alakú cédulák. Ezek bármelyikére csupán egyszer kell aláírnia nevét a kölcsönzőnek, — nem pedig háromszor, mint egyéb könyvtárban — és az ugyanott követelt egyéb, — laikusnak nehéz és bosszantó — rovatkijöltéstől is megkíméli őt a cédulák uj mód szerű szövegezése és a könyvtár tisztjei által való kezelése. Ez a szövegezés még arra is kihat, hogy a *mindenki* elvén ne essék csorba és ha csak egy jótálló aláírását tünteti fel a felmött, de a lakásjegyzékben fel nem vett kölcsönző cédulája, elviheti magával a könyvet. Gyermek céduláján csupán tanárja aláírása és az iskola pecsétje szükséges, ha nem jár iskolába, szülője is aláírhatja, és kap könyvet kölcsön, amelybe be van jegyezve a visszajuttatás határideje.

— És ha nem hozná vissza a határidőre?

— Akkor figyelmeztetést írunk neki, amely 20 fillérjébe kerül.

— És ha akkor sem hozná vissza?

Nehéz mesekönyvet cipelő gyerek áll épp ek-

kor elének és felnyuitja. Csak tegnap vette kölcsön, kiolvasta és már hozza is vissza és úgy látszik, még jónéhány könyvet visz haza és hoz vissza a tegnap kikölcsönzöttnek határidejéig. Nem kell náluk féltetni a könyvet. Hiszen hanvagsággal megfosztanak magukat újabb és újabb gyönyörűségektől. Nem szorul így hivatalos eljárásra a könyv visszaszerzése. De egyéb folyamat is olyan simán és nesztelenül gördül, mintha nem is történnék közben semmi bevett „eljárás“. Mintha nem is dolgozna itt komplikált és szűk helyre szorított gépezet, mintha nem is történne meg ezt a kemény diót, amit *mindenkinek* kielégítése a legszűkebb tér- és időbeli keretbe zárva képez. Mi tette ezt lehetővé? A Deák Ferenc-párholy által nagylelkűen felajánlott, huszezer koronát képviselő az épület. A főváros régi tervét, — melyet természetesen Bárczy polgármester vitt keresztül a könyvtár fenntartási és a könyvanyag beszerzési költségeit megszavazván — képviseli az épület városi nyilvános könyvtárrá való válása. De hogy ezek az összegek azt az értéket teremtsék elő, ami ebben az összhangzó kis minden-ségben áll itt előttem, ahhoz még egy tényező kellett. Hogy 100 négyzetméteren 70 ember és három-ezer könyv helyezkedjék el kényelmesen, ezeken kívül folyóirat-állványok, napilap-fogasok (el is hódítottak már embereket a kávéházból), hogy mindehhez simán juthassanak és egymás háborgatása nélkül olvashassanak, ehhez egy nagy vonalában épp oly egységes, mint a legkisebb részletéig lelkiismeretes és gondos szervezés volt feltétlenül szükséges. Ez dr. Madzsar József érdeme, aki a fentebb vázolt cédula-rendszert szerkesztette, kiküszö-

bölvén az eddigi tér- és időpazarló-sallangokat és elhelyezéséhez Magyarországon először használja a nagy Ostwald által megállapított alakegységet, amely a hely megtakarításánál teljesít fontos szolgáltatást. A könyves-polcok és emberek egyetlen lehetséges olvasótermi elhelyezését 100 négyzetméteren belül az építészszel való együttműködése tette lehetővé. Hogy a könyvbeszerzésre előirányzott hater ezer koronából kerekszámban háromezer, egytől-egyig, bekötött könyv került ki (még pedig irodalmi színvonalu munkák), ennek csak még a könyvkereskedő és könyvkötő minden csinján-binján is tultevő e szakokbeli tudása adhatja magyarázatát. Hogy mennyire kiterjed szervezői tehetsége a legapróbb folyamatokra is, ennek egy példája a sok közül az a négyzetletes kis deszka, mely ott fekszik a könyvtári tisztek íróasztalának szélén, ahol a közönség áll és erre a deszkára van szegezve a könyvtár könyvjegyzéke. Így nem vész el és nem szakad el a kis füzet a kölcsönzők kezében, nem kell kezükbe fogniuk, míg lapozzák és kijegyzik kívánságukat, mindez egy csapással megkiméli őket és a tiszteket zavartól és surlódástól és időnyereséget is jelent. És bár, természetesen, még vannak Budapest első nyilvános könyvtárának hiányai, — ventilációja nincs és 70 emberre épült, 700 helyett, — mégis csak az a lelkes gondolkodás, ezer apró összevágás teremtette meg annak a lehetőségét, hogy gyakorlattá váljon Budapest legelső pártpolitika nélküli általános fellendülést jelentő jelszava: „*Mindenki kap könyvet, ki megmossa kezét*“.

Marczali Poly.

...közpénzsegélyt is nyújt. A közgyűlésen egy újabb közgyűlés összehívása iránt is hoztak határozatot, melynek célja, a Budapesti Orvosszövetség két tagjának a felügyelő-bizottságba való beválasztása.

— **Tizenhatezer jezsuita.** A Jézus-Társaságnak magyar tartománya legutóbb bocsátotta közre névtárát, melynek főbb adatait a következőkben adjuk: A magyar tartomány főnöke *Speiser Ferenc*, aki Budapesten tartózkodik. A társaságnak Magyarországon a következő helyeken vannak rendházai: Kalocsán 56 taggal, Budapesten 23 taggal, Nagyszombatban 36 taggal, Szatmáron 16 taggal, Nagykapornakon 13 taggal, Pécsen 9 taggal és Pozsonyban 12 taggal. A tartományon kívül tartózkodik 41 magyar rendtag. A magyar tartományhoz tartozók összes száma 207, ebből felszentelt pap 85, tanulmányait végző növendék 41, a szerzet kötelekébe tartozó többi testvérek száma 71. A magyar rendtartomány neszora *Groeger Vilmos*, aki 1837 május 17-én született. Az egész világon 16,715 rendtag él; közülük 8188 felszentelt pap, 4400 a skolasztikus és 4137 a többi testvér. Tizenhatezer-nél több jezsuita! Ha elgondoljuk, hogy Magyarországon csak kétszáz él belőlük és mégis mennyi hihetetlen sok bajt, csapást zúdítanak erre az országra, akkor el kell szörnyednünk: tizenhatezer-nél több jezsuita. Ennyi meggyomoríthat három világot. Igyekszik is.

— **Schickraut Rudolf** csodás *Shylock*-alakítása és a *Kol-Nidre* művészi előadása, a közönség oly tömegét vonzza állandóan, hogy az *Omnia* a *Shylock* előadását bezárólag csütörtökig meghosszabbította. Ez okból a „Sárga csikó“ mára hirdeti: **teit nremiérje, szombaton lesz megtartva.**